

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

14 octombrie 2010*

În cauza C-67/09 P,

având ca obiect un recurs formulat în temeiul articolului 56 din Statutul Curții de Justiție, introdus la 12 februarie 2009,

Nuova Agricast Srl, cu sediul în Cerignola (Italia),

Cofra Srl, cu sediul în Barletta (Italia),

reprezentate de M. A. Calabrese, avvocato,

recurente,

* Limba de procedură: italiana.

cealaltă parte în proces fiind:

Comisia Europeană, reprezentată de domnul V. Di Bucci și de doamna E. Righini, în calitate de agenți, cu domiciliul ales în Luxemburg,

pârâtă în primă instanță,

CURTEA (Camera întâi),

compusă din domnul A. Tizzano, președinte de cameră, domni A. Borg Barthet, M. Ilesič (raportor), M. Safjan și doamna M. Berger, judecători,

avocat general: doamna E. Sharpston,
grefier: doamna M. Ferreira, administrator principal,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 22 aprilie 2010,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Prin recursul formulat, Nuova Agricast Srl (denumită în continuare „Nuova Agricast”) și Cofra Srl (denumită în continuare „Cofra”) solicită anularea Hotărârii Tribunalului de Primă Instanță al Comunităților Europene din 2 decembrie 2008, Nuova Agricast și Cofra/Comisia (T-362/05 și T-363/05, denumită în continuare „hotărârea atacată”), prin care s-au respins cererile de reparare a prejudiciilor pretins suferite ca urmare a adoptării de către Comisia Comunităților Europene a Deciziei din 12 iulie 2000 de a nu ridica obiecții împotriva unei scheme de ajutor pentru investiții în regiunile defavorizate din Italia (ajutorul de stat N 715/99 – Italia) (denumită în continuare „decizia în litigiu”), cu privire la care a fost publicată o comunicare succintă în *Jurnalul Oficial al Comunităților Europene* (JO C 278, p. 26), precum și ca urmare a comportamentului Comisiei pe parcursul procedurii care a precedat adoptarea acestei decizii.

Cadrul juridic

Schemele de ajutor pentru investiții în regiunile defavorizate din Italia autorizate până la 31 decembrie 1999

- 2 Prin Decretul-lege nr. 415 de finanțare privind Legea nr. 64 din 1 martie 1986 de reglementare organică a intervenției extraordinare în Mezzogiorno (rifinanziamento della legge 1° marzo 1986, n. 64, recante disciplina organica dell'intervento straordi-

nario nel Mezzogiorno) din 22 octombrie 1992 (GURI nr. 249 din 22 octombrie 1992, p. 3), transformat în lege după modificare prin Legea nr. 488 din 19 decembrie 1992 (GURI nr. 299 din 21 decembrie 1992, p. 3, rectificare în GURI nr. 301 din 23 decembrie 1992, p. 40), ea însăși modificată prin Decretul legislativ nr. 96 din 3 aprilie 1993 (GURI nr. 79 din 5 aprilie 1993, p. 5, denumită în continuare „Legea nr. 488/1992”), legiuitorul italian a prevăzut măsuri financiare destinate să încurajeze întreprinderile să dezvolte anumite activități productive în regiunile defavorizate ale țării.

- 3 La 1 martie 1995 și la 21 mai 1997, Comisia a adoptat două decizii de a nu ridica obiecții, mai întâi până la 31 decembrie 1996, ulterior până la 31 decembrie 1999, împotriva schemelor de ajutor succesive întemeiate pe Legea nr. 488/1992 și pe diverse dispoziții de aplicare a acesteia (ajutoarele de stat N 40/95 și N 27/A/97). Aceste decizii au făcut obiectul unor comunicări succinte publicate în *Jurnalul Oficial al Comunităților Europene* din 18 iulie 1995 în ceea ce privește Decizia din 1 martie 1995 (JO C 184, p. 4) și din 8 august 1997 în ceea ce privește Decizia din 21 mai 1997 (JO C 242, p. 4, denumită în continuare „decizia din 1997”).

- 4 Normele de aplicare a schemei de ajutor autorizate prin decizia din 1997 (denumită în continuare „schema de ajutor 1997-1999”) au fost instituite, în primul rând, prin decizia adoptată de Comitato interministeriale per la programmazione economica (Comitetul interministerial pentru programare economică) ce cuprinde norme pentru acordarea de subvenții în sensul articolului 1 alineatul (2) din Legea nr. 488/1992 (direttive per la concessione di agevolazioni ai sensi dell'art. 1, comma 2, del decreto-legge 22 ottobre 1992, n. 415, convertito nella legge 19 dicembre 1992, n. 488, in tema di disciplina organica dell'intervento straordinario nel Mezzogiorno) din 27 aprilie 1995 (GURI nr. 142 din 20 iunie 1995, p. 17), astfel cum a fost modificată prin decizia comitetului menționat din 18 decembrie 1996 (GURI nr. 70 din 25 martie 1997, p. 35), în al doilea rând, prin Ordinul nr. 527 al Ministero dell'Industria, del Commercio e dell'Artigianato (Ministerul Industriei, Comerțului și Artizanatului, denumit în continuare „MICA”) de adoptare a regulamentului privind normele și procedurile de acordare și de afectare a subvențiilor în favoarea activităților productive în regiunile

defavorizate ale țării (regolamento recante le modalità e le procedure per la concessione ed erogazione delle agevolazioni in favore delle attività produttive nelle aree depresse del Paese) din 20 octombrie 1995 (GURI nr. 292 din 15 decembrie 1995, p. 3), astfel cum a fost modificat prin Ordinul nr. 319 al ministerului menționat din 31 iulie 1997 (GURI nr. 221 din 22 septembrie 1997, p. 31), precum și, în al treilea rând, prin Circulara nr. 234363 a MICA din 20 noiembrie 1997 (supliment ordinar la GURI nr. 291 din 15 decembrie 1997).

5 Aceste norme prevedeau, printre altele, că:

- resursele financiare pentru fiecare an erau repartizate în două părți egale atribuite fiecare în cadrul unui anuț de depunere a cererilor; cu toate acestea, în funcție de disponibilitățile financiare ale anului la care se raportau resursele, modalitățile de repartizare a acestora puteau fi modificate prin ordin ministerial, în special prin acordarea acestor resurse în cadrul unui singur anuț;

- cererile depuse în temeiul unui anuț erau instrumentate de băncile concesionare, care le acordau un anumit număr de puncte în funcție de criteriile reglementate, denumite „indicatori” (denumiți în continuare „indicatorii”);

- pe baza rezultatelor evaluării efectuate de bănci, MICA stabilea tabele de clasare regională, în care erau înscrise cererile în ordine descrescătoare în funcție de numărul de puncte acordate și adopta un ordin de atribuire a subvențiilor în favoarea cererilor înscrise începând cu prima și până la epuizarea fondurilor afectate anuțului respectiv;

- cheltuielile eligibile erau cele care fuseseră efectuate începând din ziua următoare datei de expirare a anunțului care îl precedă pe cel în temeiul căruia a fost depusă cererea de ajutor, cu excepția cheltuielilor pentru studiile de inginerie și pentru alte studii, precum și pentru achiziționarea și pentru amenajarea terenului întreprinderii, care erau eligibile începând cu a douăsprezecea lună care preceda data depunerii cererii;

- întreprinderile a căror cerere de ajutor fusese înscrisă într-un tabel regional, dar care nu au putut să obțină subvenții întrucât resursele afectate anunțului respectiv erau inferioare cuantumului global al ajutoarelor solicitate, puteau fie să prezinte din nou același proiect o singură dată, în temeiul anunțului util imediat următor celui în temeiul căruia cererea acestora fusese depusă inițial, fără a modifica elementele luate în considerare de indicatori (așa-numitul mecanism de „înscriere automată” a cererii), fie să renunțe la această înscriere automată și să prezinte din nou același proiect, în temeiul primului anunț util următor celui pentru care acestea renunțaseră la înscrierea automată, modificând integral sau parțial elementele luate în considerare de indicatori cu scopul de a face cererea de ajutor mai competitivă, fără ca această modificare să poată totuși viza elemente esențiale ale proiectului (așa-numitul mecanism de „reformulare” a cererii); în ambele cazuri, condițiile aplicabile cererilor inițiale rămâneau valabile în ceea ce privește eligibilitatea cheltuielilor.

Decizia în litigiu și schema de ajutor pentru investiții în regiunile defavorizate din Italia autorizată în perioada 1 ianuarie 2000-31 decembrie 2006

- 6 La 18 noiembrie 1999, autoritățile italiene au notificat Comisiei, în temeiul articolului 88 alineatul (3) CE, un proiect de schemă de ajutor aplicabil de la 1 ianuarie 2000 și întemeiat pe Legea nr. 488/1992, pe care Comisia l-a înregistrat sub numărul N 715/99.

- 7 După această notificare a urmat un schimb de scrisori între Comisie și autoritățile italiene și o reuniune între reprezentanții guvernului italian și serviciile Comisiei la 16 mai 2000.
- 8 Printre scrisori se regăsește o scrisoare din 3 aprilie 2000 a autorităților italiene. În această scrisoare MICA menționa că, în situația în care Comisia și-ar menține poziția potrivit căreia principiul eligibilității pentru acordarea ajutorului a cheltuielilor efectuate începând cu ziua următoare expirării anunțului precedent de depunere a cererilor de ajutor contravine principiului necesității ajutoarelor de stat, ar fi indispensabil, dată fiind modificarea substanțială care s-ar fi adus schemei de ajutor comparativ cu modul în care aceasta era anterior aplicată, ca posibilitatea de a lua în considerare retroactiv cheltuielile efectuate de la data expirării anunțului precedent să facă obiectul unei măsuri tranzitorii, limitată doar la prima aplicare a noii scheme de ajutor.
- 9 Printre scrisori figurează de asemenea o scrisoare a Comisiei din 29 mai 2000 (denumită în continuare „scrisoarea din 29 mai 2000”).
- 10 În această scrisoare, Comisia face referire la reuniunea din 16 mai 2000 în legătură cu care autoritățile italiene ar fi prezentat „propunerea de introducere a unei dispoziții tranzitorii pentru schema de ajutor în discuție, doar pentru prima fază a aplicării acestei scheme, pe baza căreia s-ar fi dorit recunoașterea retroactivității cheltuielilor eligibile pentru acordarea ajutorului, de la data expirării ultimului anunț”. Această propunere ar urmări „evitarea oricărei discontinuități între schema precedentă și schema nouă, în principiu din cauza așteptării legitime a întreprinderilor (inițiative) care ar fi vizate de norma tranzitorie menționată și care s-ar încadra în două categorii

distincte: a) cele pentru care s-a depus o cerere în temeiul ultimului anunț util, acceptate de băncile concesiionare și înscrise în tabelele regionale, dar care nu au obținut ajutor din cauza resurselor financiare insuficiente; b) cele pentru care nu s-a depus încă o cerere, deși punerea în aplicare a proiectului de investiții începuse deja”

- 11 Referitor la categoria de la litera a), în scrisoarea din 29 mai 2000, Comisia invită autoritățile italiene „să se angajeze să ia în considerare, doar pentru prima fază de aplicare a noii scheme, cererile aflate în suspendare în cadrul ultimului anunț, întocmai cum au fost acceptate și înscrise în ultimele tabele”. În ceea ce privește categoria de la litera b), Comisia solicită autorităților menționate să retragă propunerea privind eligibilitatea proiectului de investiții în cazul în care punerea în aplicare a proiectului a început anterior prezentării cererii de ajutor, întrucât această propunere nu este conformă cu Orientările privind ajutoarele de stat regionale (JO 1998, C 74, p. 9).

- 12 Autoritățile italiene au modificat ulterior proiectul lor de schemă de ajutor.

- 13 Prin decizia în litigiu, notificată Republicii Italiene prin scrisoarea din 2 august 2000, Comisia a decis să nu ridice nicio obiecție cu privire la această schemă de ajutor până la 31 decembrie 2006 (denumită în continuare „schema de ajutor 2000-2006”).

- 14 Decizia în litigiu conține o dispoziție care urmărește în mod expres să aprobe măsurile schemei de ajutor menționate, măsuri care asigură o tranziție la schema de ajutor 1997-1999 (denumită în continuare „dispoziția tranzitorie”). Această dispoziție are următorul cuprins:

„Numai cu ocazia primei aplicări a schemei de ajutor în cauză, și anume cu ocazia primului anunț care va fi organizat în temeiul acestei scheme de ajutor și cu condiția

ca, în orice caz, cererile de ajutor să fi fost introduse înainte de începerea executării proiectelor de investiții, cererile introduse în temeiul ultimului anunț organizat în cadrul [schemei de ajutor 1997-1999], care au fost considerate eligibile pentru acordarea ajutorului, dar pentru care nu a fost acordat niciun ajutor din cauza caracterului limitat al resurselor bugetare alocate acestui anunț, vor fi admise cu titlu excepțional.”

- 15 Ca urmare a acestei decizii, MICA a adoptat Ordinul privind măsuri maxime permise cu privire la subvențiile în favoarea activităților productive în regiunile defavorizate ale țării prevăzute de Legea nr. 488/1992 pentru regiunile Basilicata, Calabria, Campania, Apulia, Sardinia și Sicilia (misure massime consentite relative alle agevolazioni in favore delle attività produttive nelle aree depresse del Paese di cui alla legge n. 488/1992 per le regioni Basilicata, Calabria, Campania, Puglia, Sardegna e Sicilia) din 14 iulie 2000 (GURI nr. 166 din 18 iulie 2000, p. 49) și Circulara nr. 9003 din 14 iulie 2000 (supliment ordinar la GURI nr. 175 din 28 iulie 2000), cu scopul de a preciza normele de aplicare a schemei de ajutor 2000-2006.
- 16 Articolul unic alineatul (2) primul paragraf din acest ordin prevede că ajutoarele pot fi acordate „în temeiul [...] unor cheltuieli considerate eligibile în cadrul programelor referitoare la ultimul anunț util, care au făcut obiectul unei aprecieri favorabile, dar care nu au fost subvenționate din cauza insuficienței fondurilor”.

Istoricul cauzei

- 17 În cadrul schemei de ajutor 1997-1999, MICA a publicat, la 1 decembrie 1997, al treilea anunț de depunere a cererilor de ajutor, în sectorul industrie, corespunzător primului semestru al anului 1998 (denumit în continuare „al treilea anunț”).

- 18 Întreprinderile interesate aveau termen până la 16 martie 1998 pentru a depune cereri de ajutor. Acestea puteau solicita finanțarea cheltuielilor efectuate începând cu ziua următoare expirării termenului de introducere a cererilor depuse în temeiul anunțului precedent (al doilea anunț), și anume 1 ianuarie 1997.
- 19 Nuova Agricast și Cofra au introdus fiecare o cerere de ajutor pentru un proiect de investiții în temeiul celui de al treilea anunț. Cuantumul total al cheltuielilor estimate se ridica la 9 516 000 000 ITL și, respectiv, la 8 062 000 000 ITL. Fiecare dintre aceste sume includea cheltuielile efectuate înainte de depunerea cererii de ajutor în discuție, dar după data expirării anunțului precedent.
- 20 Aceste cereri, considerate eligibile, au fost înscrise în tabelul de clasare a cererilor pentru regiunea Apulia prin două ordine ale MICA din 14 august 1998. Cu toate acestea, având în vedere de poziția de clasare a acestor cereri, recurențele nu au obținut ajutorul solicitat din cauza lipsei fondurilor suficiente.
- 21 Aceste ordine prevedeau că, potrivit Ordinului nr. 527/95 din 20 octombrie 1995, astfel cum a fost modificat prin Ordinul nr. 319 din 31 iulie 1997, cererile clasate în rang neutru pentru obținerea unui ajutor în cadrul celui de al treilea anunț vor fi înscrise în mod automat, neschimbate, în tabelul aferent celui de al patrulea anunț de depunere a cererilor de ajutor, în sectorul industrie, corespunzător celui de al doilea semestru al anului 1998 (denumit în continuare „al patrulea anunț”), menținându-se valabilitatea condițiilor de eligibilitate a cheltuielilor pentru acordarea ajutorului aplicabile cererii inițiale. Aceste ordine precizau de asemenea că, dacă o întreprindere ar dori menținerea validității condițiilor de eligibilitate a cheltuielilor pentru acordarea ajutorului și, totodată, reformularea cererii sale de ajutor, aceasta ar trebui să renunțe

la înscrierea automată și să depună din nou cererea în termenele de depunere privind doar al cincilea anunț de depunere a cererilor de ajutor, corespunzător primului semestru al anului 1999, termene care trebuiau stabilite prin ordin.

- 22 În acest interval s-a publicat cel de al patrulea anunț. Nuova Agricast și Cofra au renunțat la înscrierea automată a cererilor lor în tabelul aferent celui de al patrulea anunț, pentru a putea depune din nou o cerere reformulată în temeiul primului anunț util următor acestui anunț.
- 23 Cu toate acestea, autoritățile italiene nu au publicat niciun anunț util înainte de 31 decembrie 1999, dată până la care schema de ajutor 1997-1999 fusese aprobată de Comisie.
- 24 La 14 iulie 2000, respectiv după intrarea în vigoare a schemei de ajutor 2000-2006, autoritățile italiene au publicat al optulea anunț de depunere a cererilor de ajutor în sectorul industrie (denumit în continuare „al optulea anunț”).
- 25 Ținând seama de condițiile în vigoare în cadrul schemei de ajutor 2000-2006, cererile reformulate ale recurentelor – care nu puteau beneficia de dispoziția tranzitorie prevăzută de decizia în litigiu – au fost considerate inadmisibile și nu au fost înscrise în tabelul aferent celui de al optulea anunț.
- 26 În aceste condiții, recurentele, împreună cu alte întreprinderi italiene aflate în aceeași situație, au introdus la Tribunal o primă acțiune având ca obiect anularea deciziei în litigiu. Prin Ordonanța din 15 iunie 2005, SIMSA și alții/Comisia (T-98/04), Tribuna-

lul a respins această acțiune ca inadmisibilă pentru motivul că a fost introdusă după expirarea termenului de două luni prevăzut la articolul 230 al cincilea paragraf CE.

- 27 Pe de altă parte, Nuova Agricast a introdus o acțiune la Tribunale ordinario di Roma pentru ca Ministero delle Attività Produttive, care a preluat atribuțiile MICA, să fie obligat la repararea prejudiciului pe care aceasta pretinde că l-ar fi suferit ca urmare a faptului că nu a primit ajutorul solicitat. În acest context, Nuova Agricast a susținut în special că, în cursul discuțiilor desfășurate între Comisie și statul italian în scopul de a obține reînnoirea schemei de ajutor după 31 decembrie 1999, acesta nu a protejat în mod corect drepturile dobândite de întreprinderile care, precum aceasta, renunțaseră, la momentul celui de al treilea anunț, la înscrierea automată în tabelul aferent celui de al patrulea anunț în vederea depunerii unei cereri reformulate în temeiul primului anunț util următor acestui anunț.
- 28 În cadrul acestui proces, Tribunale ordinario di Roma a formulat, prin decizia din 14 iunie 2006, o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare care privea legalitatea deciziei în litigiu în lumina principiului egalității de tratament și a obligației de motivare. Prin Hotărârea din 15 aprilie 2008, Nuova Agricast (C-390/06, Rep., p. I-2577), Curtea a răspuns acestei cereri în sensul că examinarea întrebării adresate nu a revelat niciun element de natură să afecteze validitatea deciziei în litigiu.
- 29 În cadrul analizei legalității deciziei în litigiu în lumina principiului egalității de tratament, Curtea a constatat, la punctul 62 din hotărârea menționată, că atât existența întreprinderilor precum Nuova Agricast, a căror cerere de ajutor fusese înscrisă în tabelul aferent celui de al treilea anunț, care nu obținuseră ajutorul solicitat în temeiul acestui anunț din cauza insuficienței fondurilor disponibile și care renunțaseră în acel moment la înscrierea automată în tabelul aferent celui de al patrulea anunț în vederea depunerii unei cereri reformulate în temeiul primului anunț util următor acestui anunț (denumite în continuare „întreprinderile din prima categorie”), cât și existența întreprinderilor a căror cerere fusese înscrisă în tabelul aferent celui de al

patrula anunț, care nu obținuseră ajutorul solicitat din cauza insuficienței fondurilor disponibile (denumite în continuare „întreprinderile din a doua categorie”), trebuiau cunoscute de Comisie.

- ³⁰ Cu toate acestea, Curtea a concluzionat la punctele 77 și 78 din aceeași hotărâre că, prin autorizarea schemei de ajutor 2000-2006 în temeiul căreia doar întreprinderile din a doua categorie puteau beneficia de dispoziția tranzitorie prevăzută de decizia în litigiu, Comisia nu a încălcat principiul egalității de tratament din moment ce întreprinderile din această categorie și cele din prima categorie nu se aflau într-o situație comparabilă.

Procedura în fața Tribunalului și hotărârea atacată

- ³¹ Prin cererile introductive depuse la grefa Tribunalului la 21 septembrie 2005, Nuova Agricast și Cofra au formulat fiecare o acțiune având ca obiect obligarea Comisiei la repararea prejudiciului pe care acestea pretind că l-au suferit ca urmare a adoptării deciziei în litigiu. Cele două cauze au fost conexe pentru buna desfășurare a procedurii orale, precum și în vederea pronunțării hotărârii.
- ³² Prin Deciziile din 1 martie 2006, Tribunalul a admis în parte o cerere de măsuri de organizare a procedurii formulată de Comisie și a invitat-o să se concentreze în concluziile scrise, pe de o parte, asupra problemei privind admisibilitatea acțiunilor și, pe

de altă parte, asupra problemelor privind existența comportamentelor ilicite imputabile acestei instituții, existența și natura prejudiciilor invocate, precum și legătura de cauzalitate dintre comportamentele reproșate și aceste prejudicii.

- 33 Prin hotărârea atacată, Tribunalul a respins acțiunile și a obligat recurentele la plata cheltuielilor de judecată.
- 34 La punctele 48-51 din hotărârea atacată, Tribunalul a declarat mai întâi inadmisibile capetele de cerere formulate de Comisie prin care se solicita ca expresia „falso ideologico” (fals intelectual), utilizată de recurente pentru a califica scrisoarea din 29 mai 2000, să fie eliminată din memoriile acestora.
- 35 În acest context, Tribunalul a arătat că recurentele pretind, în esență, că în această scrisoare Comisia a ascuns în mod conștient faptul că autoritățile italiene au urmărit să protejeze nu doar întreprinderile care au participat la al patrulea anunț, dar și întreprinderile care au participat la al treilea anunț. În această privință, Tribunalul a constatat că termenul „fals” pe care recurentele pretind că l-au identificat în scrisoarea menționată nu se regăsește în cuprinsul acesteia dat fiind că scrisoarea face distincția dintre domeniul de aplicare larg al măsurii tranzitorii avute în vedere de autoritățile italiene și invitația Comisiei adresată acestor autorități vizând reducerea domeniului de aplicare al acestei măsuri doar la întreprinderile care au participat la ultimul anunț. Totuși, Tribunalul a apreciat că nu poate restrânge libertatea de exprimare de care beneficiază părțile, în limita respectării normelor deontologice, limită care nu este depășită în speță, în măsura în care recurentele au precizat în mod expres

că nu au pretins faptul că s-a săvârșit de către Comisie un fals intelectual în sensul dreptului penal italian.

- 36 În continuare, referitor la cererile de despăgubire, Tribunalul, după ce a constatat că trebuie să se pronunțe mai întâi cu privire la fondul acțiunilor, iar nu cu privire la admisibilitatea acestora care fusese contestată de Comisie, a examinat la punctele 76-96 din hotărârea atacată dacă este îndeplinită condiția privind nelegalitatea comportamentului reproșat acestei instituții.
- 37 Argumentul principal al recurentelor prin care se urmărea să se demonstreze că au fost săvârșite diverse nelegalități de către Comisie rezultând din faptul că, în scrisoarea din 29 mai 2000, a invitat autoritățile italiene să își modifice proiectul de măsură tranzitorie pe care aceasta a adoptat-o decizia în litigiu, a fost respins la punctele 80-84 din hotărârea atacată în următorii termeni:

„80 Referitor la argumentul principal invocat de reclamante [...], acesta este, în esență, întemeiat pe premisa potrivit căreia, prin decizia [din] 1997, Comisia a decis să nu ridice obiecții față de a doua participare a reclamantelor la un anunț de punere în aplicare a schemei de ajutor întemeiată pe Legea nr. [488/1992] care urma să fie lansată după 31 decembrie 1999. În această privință, trebuie amintit că principiul general prevăzut la articolul 87 alineatul (1) CE este cel al interzicerii ajutoarelor de stat. Potrivit jurisprudenței, derogările de la acest principiu sunt de strictă interpretare (Hotărârea [Tribunalului din 14 ianuarie 2004,] *Fleuren Compost/Comisia*, [T-109/01, Rec., p. II-127,] punctul 75). Pentru a stabili dacă un ajutor intră în domeniul de aplicare în timp al unei decizii de a nu ridica obiecții împotriva unei scheme de ajutor, trebuie examinat dacă se poate considera că acest ajutor a fost acordat anterior expirării acestei decizii, criteriul relevant în această privință fiind cel al actului cu forță juridică obligatorie prin care autoritatea națională competentă se angajează să acorde ajutorul (a se vedea în acest sens Hotărârea *Fleuren Compost/Comisia*, [citată anterior,] punctele 68 și 71-74). Rezultă că o decizie de a nu ridica obiecții împotriva unei scheme de ajutor

privește doar acordarea efectivă a ajutorului care face parte din această schemă, întrucât autoritatea națională vizată trebuie să se angajeze să acorde ajutorul în discuție înainte de expirarea acestei decizii.

81 În consecință, în speță, chiar dacă în decizia [din] 1997 Comisia nu s-a opus posibilității ca schema de ajutor [1997-1999] să permită reclamantelor să depună o cerere de ajutor reformulată în cadrul unui anunț util ulterior celui de al patrulea anunț, pentru a intra în domeniul de aplicare al acestei decizii era necesar ca, pe de o parte, această a doua participare să intervină înaintea expirării autorizației acordate prin această decizie și ca, pe de altă parte, autoritățile italiene să se angajeze să acorde ajutorul solicitat în cadrul celei de a doua participări și anterior acestei expirări. Or, este cert că, prin decizia [din] 1997, Comisia a decis să nu ridice obiecții față de schema de ajutor [1997-1999] până la 31 decembrie 1999. Este de asemenea cert că nu s-a publicat niciun anunț prin care să se permită a doua participare a reclamantelor înainte de 1 ianuarie 2000 și că, anterior acestei date, autoritățile italiene nu au adoptat niciun act cu forță juridică obligatorie prin care să se angajeze să acorde reclamantelor ajutoarele solicitate.

82 În plus, după cum în mod întemeiat a arătat Comisia, este exclus ca simpla posibilitate de a participa a doua oară la un anunț, în cadrul căruia ar putea fi eventual acordat un ajutor, să fie suficientă pentru a permite să se aprecieze că ajutoarele solicitate au fost acordate atunci când a fost oferită această posibilitate. Atât textul deciziei [din] 1997, cât și norma privind interpretarea strictă a derogărilor de la principiul general al interzicerii ajutoarelor de stat prevăzut la articolul 87 alineatul (1) CE se opun unei astfel de extinderi a domeniului de aplicare în timp al schemei de ajutor aprobate. În plus, este cert că reclamantele nu aveau nicio certitudine că li se vor acorda ajutoarele solicitate dacă depuneau o cerere reformulată.

83 În consecință, «dreptul la reformulare» la care se referă reclamantele, presupunând că există, nu făcea obiectul deciziei [din] 1997 decât în măsura în care era exercitat înainte de 1 ianuarie 2000 și în măsura în care autoritățile italiene s-ar fi angajat, anterior acestei date, să acorde reclamantelor ajutoarele pe care le-ar fi solicitat a doua oară. Or, astfel cum s-a menționat anterior, este cert că această situație a fost diferită.

84 Întrucât nu se poate aprecia că decizia [din] 1997 autoriza reclamantele să depună o cerere de ajutor reformulată în cadrul unui anunț publicat după expirarea acestei decizii, premisa raționamentului reclamantelor este eronată. Prin urmare, toate argumentele întemeiate de reclamante pe această premisă trebuie înlăturate ca nefondate.”

38 La punctele 85-87 din hotărârea atacată, Tribunalul a adăugat că această concluzie nu este contrazisă de soluția pronunțată în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Curții din 22 iunie 2006, Belgia și Forum 187/Comisia (C-182/03 și C-217/03, Rec., p. I-5479), invocată de reclamante, din moment ce împrejurările din cele două cauze sunt substanțial diferite.

39 Întrucât a respins în continuare, la punctele 88-95 din hotărârea atacată, argumentele formulate în subsidiar de reclamante, Tribunalul a concluzionat în final, la punctele 96 și 97 din această hotărâre, că acestea nu au demonstrat că o încălcare suficient de gravă de natură să angajeze răspunderea extracontractuală a Comunității Europene ar fi săvârșită de Comisie și că, în consecință, acțiunile trebuie respinse.

Concluziile părților în fața Curții

40 Nuova Agricast și Cofra solicită Curții, cu titlu principal:

- anularea hotărârii atacate, inclusiv pentru motivul că se constată că scrisoarea din 29 mai 2000 nu ar cuprinde niciun fals și, prin urmare, respingerea pe fond a cererii reconvenționale a Comisiei privind suprimarea expresiei „falso ideologico”;

- constatarea, odată cu pronunțarea asupra aspectelor cuprinse în măsurile de organizare a procedurii luate de Tribunal prin Deciziile din 1 martie 2006, a faptului că, prin adoptarea comportamentelor indicate în cererile introductive formulate în primă instanță, Comisia a încălcat în mod grav și evident dreptul Uniunii și le-a cauzat un prejudiciu patrimonial;

- trimiterea cauzei spre rejudecare la Tribunal pentru a se pronunța asupra aspectelor care nu sunt cuprinse în cadrul măsurilor de organizare a procedurii

- și, cu privire la cheltuielile de judecată:
 - (i) obligarea Comisiei la plata cheltuielilor efectuate la cele două instanțe în cazul în care hotărârea Curții poate fi considerată definitivă, cel puțin în ceea ce privește aspectele cuprinse în măsurile de organizare a procedurii luate de Tribunal prin Deciziile din 1 martie 2006 sau

(ii) soluționarea odată cu fondul a cererii privind cheltuielile de judecată în cazul în care această hotărâre, deși se pronunță asupra tuturor aspectelor cuprinse în aceste măsuri de organizare a procedurii, nu ar putea fi considerată definitivă întrucât trimiterea spre rejudecare la Tribunal este în orice caz necesară în vederea soluționării aspectelor care nu sunt cuprinse în aceste măsuri de organizare a procedurii.

⁴¹ Nuova Agricast și Cofra solicită, cu titlu subsidiar, în ipoteza în care Curtea ar considera cauza ca nefiind în stare de judecată, trimiterea acesteia spre rejudecare la Tribunal.

⁴² Comisia solicită Curții:

— respingerea recursului ca inadmisibil;

— cu titlu subsidiar, respingerea recursului ca nefondat;

— cu titlu alternativ, respingerea ca inadmisibilă a cererii de despăgubire formulată în primă instanță;

— cu titlu absolut subsidiar, trimiterea cauzei spre rejudecare la Tribunal, conform articolului 61 din Statutul Curții de Justiție și

— obligarea recurentelor la plata cheltuielilor de judecată.

Cu privire la recurs

- ⁴³ În susținerea recursului, recurentele invocă trei motive. Prin intermediul primului și al celui de al doilea motiv, acestea susțin că Tribunalul a respins în mod neîntemeiat, la punctele 80-84 din hotărârea atacată, premisa argumentului lor principal potrivit căruia decizia din 1997 trebuie interpretată în sensul că autorizează întreprinderile aflate în aceeași situație cu a lor să depună o cerere reformulată în cadrul unui anunț publicat chiar și după 31 decembrie 1999. Al treilea motiv este întemeiat pe faptul că, la punctele 50 și 51 din aceeași hotărâre, Tribunalul ar fi denaturat conținutul scrisorii din 29 mai 2000.

Cu privire la admisibilitate

Argumentele părților

- ⁴⁴ Comisia invocă inadmisibilitatea recursului pentru motivul că cele trei motive invocate de recurente în susținerea acestuia sunt inadmisibile.

- 45 Astfel, primul și al doilea motiv ar fi inadmisibile din moment ce ele nu ar indica desigur de clar care sunt elementele criticate din hotărârea atacată. În plus, aceste motive ar fi inadmisibile în măsura în care nu ar denunța o încălcare a dreptului Uniunii, ci ar privi probleme de drept italian sau, cel puțin, comportamentul autorităților italiene. O eventuală eroare săvârșită de Tribunal privind interpretarea dreptului național nu ar constitui o încălcare a dreptului Uniunii, ci ar putea fi asimilată cu o eroare de fapt care, în lipsa unei denaturări, nu poate fi invocată în faza recursului.
- 46 În ceea ce privește al treilea motiv, acesta ar fi inadmisibil întrucât ar viza o decizie care nu poate fi atacată cu recurs și ar contesta aprecieri de fapt ale Tribunalului. Pe de altă parte, recurentele nu ar avea interes să formuleze recurs în această privință, dat fiind că acestea nu au căzut în pretenții referitor la acest aspect.
- 47 Recurentele apreciază că recursul este admisibil și explică, printre altele, că primul și al doilea motiv contestă interpretarea eronată a deciziei din 1997 de către Tribunal, în special a dispoziției din care rezultă data expirării autorizării date prin această decizie pentru schema de ajutor 1997-1999.

Aprecierea Curții

- 48 Din articolul 225 CE, din articolul 51 primul paragraf din Statutul Curții de Justiție și din articolul 112 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul de procedură al Curții rezultă că un recurs trebuie să indice cu precizie elementele criticate din hotărârea a cărei

anulare se solicită, precum și argumentele juridice care susțin în mod concret această cerere, sub sancțiunea inadmisibilității recursului sau a motivului în cauză (a se vedea Hotărârea din 4 iulie 2000, Bergaderm și Goupil/Comisia, C-352/98 P, Rec., p. I-5291, punctul 34, Hotărârea din 8 ianuarie 2002, Franța/Monsanto și Comisia, C-248/99 P, Rec., p. I-1, punctul 68, precum și Hotărârea din 28 iunie 2005, Dansk Rørindustri și alții/Comisia, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P-C-208/02 P și C-213/02 P, Rec., p. I-5425, punctul 426).

- 49 În această privință, trebuie constatat că, deși anumite pasaje din argumentația recurentelor dezvoltată în contextul primului și al celui de al doilea motiv sunt, desigur, lipsite de rigoare, această argumentație este totuși, în ansamblul său, suficient de clară pentru a putea identifica cu precizia necesară elementele criticate din hotărârea atacată, precum și argumentele juridice invocate în susținerea acestei critici și permite, în consecință, Curții să realizeze controlul legalității.
- 50 Referitor la al doilea motiv de inadmisibilitate, întemeiat pe faptul că primul și al doilea motiv de recurs ar urmări constatarea unei erori săvârșite de Tribunal în interpretarea unui act național, respectiv a schemei de ajutor 1997-1999, este suficient să se constate că situația este diferită. Astfel, după cum au subliniat recurentele, prin intermediul acestor motive, ele invocă interpretarea pretins eronată a domeniului de aplicare în timp al deciziei din 1997 și, prin urmare, al unui act al Comisiei.
- 51 Rezultă din considerațiile care precedă că primul și al doilea motiv de recurs sunt admisibile. În consecință, fără a fi nevoie să se examineze în acest stadiu obiecțiile invocate cu privire la admisibilitatea celui de al treilea motiv, excepția inadmisibilității invocată de Comisie, în măsura în care privește recursul în ansamblul său, trebuie respinsă.

Cu privire la fond

Cu privire la primul și la al doilea motiv

— Argumentele părților

- ⁵² Prin intermediul primului motiv, recurentele susțin că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept prin faptul că a interpretat decizia din 1997 într-un mod incompatibil cu principiile securității juridice, protecției încrederii legitime și egalității de tratament. Acestea consideră mai ales că, deși decizia din 1997 este interpretată, la fel cum a interpretat-o Tribunalul, în sensul că nu cuprinde o autorizare în vederea lansării unui anunț de depunere a cererilor de ajutor ad-hoc după 31 decembrie 1999, anunț rezervat întreprinderilor care au primit, în temeiul schemei de ajutor 1997-1999, asigurarea de a putea participa din nou, printr-o nouă înscriere automată sau prin reformulare, la un anunț ulterior, această decizie este nelegală pentru faptul că autorizează o schemă de ajutor ce încalcă principiile menționate. Astfel, o schemă de ajutor, precum cea interpretată de Tribunal cu privire la durată, ar fi ontologic menită să sacrifice poziții juridice favorabile atribuite prin măsuri autorizate în mod constant.
- ⁵³ Recurentele se referă în acest context la ipoteza în care un anunț de depunere a cererilor de ajutor ar fi fost lansat în a doua jumătate a anului 1999. Întreprinderile care ar fi participat pentru prima dată la acest anunț, clasându-se pe un rang neutru pentru obținerea unui ajutor, ar fi primit asigurarea, precum întreprinderile care au participat la un anunț precedent, de a putea beneficia de posibilitatea unei a doua participări

prin intermediul unei înscrieri automate sau al unei reformulări. Or, ar fi fost de la început imposibil ca această a doua participare să intervină înainte de 31 decembrie 1999.

54 Recurente concluzionează că o schemă de ajutor care oferă asigurări precise în legătură cu faptul că o întreprindere va putea depune o cerere de ajutor, dar care este interpretată și aplicată astfel încât depunerea acesteia să devină imposibilă din punct de vedere logic, nu poate fi considerată conformă cu principiile securității juridice și protecției încrederii legitime. Pe de altă parte, o astfel de schemă ar încălca principiul egalității de tratament prin faptul că doar anumite întreprinderi, în special cele care ar fi participat pentru prima dată la un anunț lansat în a doua jumătate a anului 1999, nu ar fi putut beneficia de posibilitatea unei a doua participări.

55 În sfârșit, recurente apreciază că deja Curtea a respins în mod indirect, la punctele 50 și 51 din Hotărârea Nuova Agricast, citată anterior, argumentul Comisiei potrivit căruia încrederea conferită de dispozițiile naționale care reglementează o schemă de ajutor nu i-ar putea fi imputată, statuând în special că un ajutor care, prin unele dintre normele sale de aplicare, încalcă principiile generale de drept al Uniunii nu poate fi declarat de Comisie compatibil cu piața comună. Într-adevăr, normele de aplicare la care se referă Curtea ar fi în mod obligatoriu cele prevăzute de dispozițiile naționale care reglementează această schemă de ajutor. Astfel, prin autorizarea acestor dispoziții Comisia ar trebui să își asume răspunderea care poate decurge din acestea.

56 Prin intermediul celui de al doilea motiv, recurente susțin că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept prin faptul că a încălcat obligația de a interpreta decizia din 1997 în conformitate cu principiile securității juridice, protecției încrederii legitime și egalității de tratament. Acestea consideră că decizia este suficient de ambiguă pentru a permite o interpretare în sensul propus de ele însele, singura care ar fi respectat principiile menționate.

- 57 În opinia recurentelor, simplul fapt că decizia amintită menționează, fără alte precizări, că data expirării autorizării acordate schemei de ajutor 1997-1999 este 31 decembrie 1999 nu era suficient în contextul specific al acestei scheme pentru a înlătura orice ambiguitate privind problema dacă întreprinderile care au obținut în temeiul acestei scheme asigurarea de a putea depune pentru a doua oară cererea de ajutor, prin intermediul unei înscrieri automate sau al unei reformulări, puteau exercita acest drept în contextul unui anunț lansat după această dată în cazul în care anterior nu ar fi existat niciun anunț util. Astfel, o decizie de a nu ridica obiecții în ceea ce privește o schemă de ajutor de stat ar trebui coroborată cu normele speciale de aplicare a schemei de ajutor în discuție. Atunci când, precum în speță, aceste norme de aplicare prevăd posibilitatea de a participa a doua oară, în aceleași condiții de eligibilitate a cheltuielilor prevăzute pentru prima participare, fără să se indice data expirării, această împrejurare ar trebui luată în considerare la interpretarea domeniului de aplicare în timp al deciziei amintite.
- 58 Pe de altă parte, recurente arată că guvernul italian, în scrisoarea din 15 septembrie 2006, ca răspuns la o cerere de clarificare adresată de Comisie în ceea ce privește schema de ajutor aplicabilă începând cu anul 2007 pentru care se solicita autorizarea, a adoptat teza susținută de recurente potrivit căreia prima cerere de ajutor determină procedura și reglementarea care trebuie aplicate și celei de a doua cereri, ce constituie doar o continuare a procedurii deja începute odată cu prima cerere. Comisia nu s-ar fi opus acestei teze și ar fi autorizat schema respectivă.
- 59 Comisia apreciază că primul și al doilea motiv sunt nefondate.
- 60 În opinia acesteia, deși Tribunalul nu a făcut mențiune în acest sens la momentul examinării premisei pe care se întemeiază recurente, soluția la care a ajuns se impune în lumina Hotărârii Nuova Agricast, citată anterior. Astfel, deși Curtea nu a examinat *ex professo* decât pretinsa încălcare a principiului egalității de tratament și a obligației

de motivare, raționamentul dezvoltat la punctele 66-78 din această hotărâre s-ar întemeia pe interpretarea deciziei din 1997 și pe aprobarea schemei de ajutor 1997-1999 ce rezultă din această decizie. Curtea ar fi apreciat că numai întreprinderile din a doua categorie aveau un drept absolut de înscriere automată a cererii lor la momentul anunțului următor. Așadar, numai pentru aceste întreprinderi Comisia era obligată să autorizeze tranzitoriul participarea la primul anunț următor, chiar dacă fusese lansat după 31 decembrie 1999, data expirării autorizării acordate prin decizia din 1997.

- 61 În plus, Comisia susține, făcând trimitere la punctul 75 din hotărârea menționată, că admiterea cererilor întreprinderilor din prima categorie, precum recurențele, la primul anunț al noii scheme de ajutor le-ar fi oferit șanse mai mari de a obține ajutorul solicitat în raport cu întreprinderile care concurează pentru prima dată, pentru care necesitatea ajutorului nu făcea obiectul unei garanții. Pentru a evita astfel de consecințe inacceptabile, Comisia ar fi fost obligată, în temeiul principiului necesității, să declare incompatibilă noua schemă de ajutor dacă această schemă ar fi permis admiterea cererilor reformulate ale întreprinderilor care au participat la al treilea anunț. Din aceeași hotărâre ar rezulta, așadar, că recurențele nu ar fi putut în niciun caz să fie autorizate să participe la un anunț care face parte din această nouă schemă. O soluție obligatorie din punct de vedere juridic nu poate fi în același timp nelegală, fapt care ar exclude de la început orice răspundere din partea Comisiei.

— Aprecierea Curții

- 62 Prin intermediul primului și al celui de al doilea motiv, recurențele susțin, în esență, că Tribunalul era obligat, pentru a se respecta principiile securității juridice, protecției încrederii legitime și egalității de tratament, să interpreteze decizia din 1997 în sensul că aceasta cuprindea autorizarea pentru lansarea unui anunț de depunere a cererilor

de ajutor ad-hoc după 31 decembrie 1999, data expirării autorizării acordate prin această decizie schemei de ajutor 1997-1999, rezervat întreprinderilor din prima și din a doua categorie, astfel încât ar fi trebuit să se considere că recurențele erau autorizate să își depună cererea reformulată cu ocazia primului anunț util în temeiul schemei de ajutor 2000-2006, și anume al optulea anunț.

- 63 Pentru a aprecia temeinicia acestor motive, trebuie să se examineze dacă decizia din 1997 încalcă principiile menționate, astfel cum pretend recurențele, în cazul în care este interpretată în sensul că nu cuprinde autorizarea pentru lansarea unui astfel de anunț ad-hoc.
- 64 În cadrul acestei examinări, trebuie apreciat nu doar textul însuși al acestei decizii, cu privire la care a fost publicat doar un rezumat în *Jurnalul Oficial al Comunităților Europene*, ci trebuie să se țină cont și de schema de ajutor 1997-1999, astfel cum a fost notificată (a se vedea în acest sens Hotărârea din 20 mai 2010, Todaro Nunziatina & C., C-138/09, Rep., p. I-4561, punctul 31).
- 65 Pe de altă parte, trebuie amintit în acest context că un ajutor de stat care, prin unele dintre normele sale de aplicare, încalcă principiile generale ale dreptului Uniunii, precum principiile securității juridice, protecției încrederii legitime și egalității de tratament, nu poate fi declarat de Comisie compatibil cu piața comună (a se vedea Hotărârea Nuova Agricast, citată anterior, punctul 51).
- 66 În plus, contrar celor susținute de Comisie, compatibilitatea deciziei din 1997 și a schemei de ajutor 1997-1999 cu principiile menționate nu decurg din Hotărârea Nuova Agricast, citată anterior.

- 67 Astfel, deși Curtea a constatat în această hotărâre că decizia în litigiu, care a autorizat măsurile tranzitorii în cadrul schemei de ajutor 2000-2006, nu încalcă principiul egalității de tratament întrucât tratează în mod diferit întreprinderile din prima și din a doua categorie, totuși nu s-a pronunțat nicidecum asupra compatibilității acestei decizii sau a deciziei din 1997 cu alte principii, precum în special principiile protecției încrederii legitime și securității juridice. Dimpotrivă, Curtea a subliniat la punctul 44 din hotărârea menționată că, deși, în acțiunea principală, Nuova Agricast a invocat alte motive de nelegalitate a deciziei în litigiu, examinarea legalității acesteia nu trebuie să se extindă la aceste alte motive de nelegalitate pe care instanța de trimitere nu le-a avut în vedere.
- 68 În plus, constatarea făcută de Curte la punctele 67-78 din Hotărârea Nuova Agricast, citată anterior, potrivit căreia întreprinderile din prima categorie și cele din a doua categorie nu se aflau într-o situație comparabilă raportat la cerința necesității ajutoarelor de stat, nu se opune, ca atare, unei eventuale obligații a Comisiei de a autoriza dispozițiile tranzitorii și în privința întreprinderilor din prima categorie pentru a respecta în special principiul protecției încrederii legitime.
- 69 Astfel, atât timp cât întreprinderile din prima categorie se pot prevala efectiv de acest principiu, autorizarea unor astfel de dispoziții tranzitorii putea, eventual, să se impună chiar dacă aceste întreprinderi nu se aflau într-o situație comparabilă cu cele din a doua categorie. Curtea a statuat deja în special că, în lipsa unui interes public peremptoriu, Comisia, întrucât nu însoțește înlăturarea unei reglementări de măsuri tranzitorii care să protejeze încrederea pe care operatorul putea în mod legitim să o aibă în reglementarea Uniunii, încalcă o normă de drept superioară (a se vedea în acest sens Hotărârea Belgia și Forum 187/Comisia, citată anterior, punctul 149 și jurisprudența citată).

70 Pe de altă parte, trebuie amintit că, astfel, Curtea a constatat că atât existența întreprinderilor din prima categorie, cât și existența celor din a doua categorie trebuiau cunoscute de Comisie (Hotărârea Nuova Agricast, citată anterior, punctul 62).

71 În ceea ce privește problema compatibilității deciziei din 1997 și a schemei de ajutor 1997-1999 cu principiul protecției încrederii legitime, Curtea a statuat în mod repetat că dreptul de a se prevala de acest principiu se extinde la orice justițiabil pe care o instituție a Uniunii l-a determinat să nutrească speranțe întemeiate. Cu toate acestea, niciun operator nu poate invoca o încălcare a acestui principiu în lipsa unor asigurări precise care i-ar fi fost furnizate de această instituție. În plus, atunci când un operator economic prudent și avizat este în măsură să prevadă adoptarea unei măsuri de natură să îi afecteze interesele, el nu poate invoca beneficiul principiului menționat atunci când această măsură este adoptată (a se vedea în acest sens Hotărârea Belgia și Forum 187/Comisia, citată anterior, punctul 147 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea din 17 septembrie 2009, Comisia/Koninklijke FrieslandCampina, C-519/07 P, Rep., p. I-8495, punctul 84).

72 În speță, decizia din 1997, astfel cum a fost publicată în *Jurnalul Oficial al Comunităților Europene*, menționa la titlul „Durata” data de 31 decembrie 1999.

73 Contrar celor invocate de recurente, un operator economic prudent și avizat, considerat a avea cunoștință de respectiva decizie, putea deduce din această mențiune că posibilitatea de a participa, prin înscriere automată sau prin reformulare în temeiul normelor de aplicare a schemei de ajutor 1997-1999, la un anunț ulterior celui în cadrul căruia a fost introdusă cererea de ajutor, era limitată de durata autorizării acordate acestei scheme.

- 74 În această privință, trebuie subliniat îndeosebi faptul că, întrucât decizia din 1997 derogă, prin autorizarea schemei menționate, de la principiul general al incompatibilității ajutoarelor de stat cu piața comună prevăzut la articolul 87 alineatul (1) CE, un astfel de operator nu putea în mod rezonabil să anticipeze că această decizie va autoriza, contrar principiului potrivit căruia asemenea derogări trebuie să fie de strictă interpretare, atribuirea unui ajutor chiar și după data menționată în aceasta (a se vedea Hotărârea din 29 aprilie 2004, Germania/Comisia, C-277/00, Rec., p. I-3925, punctul 20, precum și Hotărârea din 23 februarie 2006, Atzeni și alții, C-346/03 și C-529/03, Rec., p. I-1875, punctul 79).
- 75 În orice caz, având în vedere mențiunea din decizia din 1997 privind data de expirare pentru autorizarea schemei de ajutor 1997-1999, nu se poate susține că recurențele ar fi obținut din partea Comisiei asigurarea precisă de a putea depune cererea de ajutor reformulată cu ocazia unui anunț lansat după această dată. În plus, recurențele nu puteau în mod legitim să anticipeze că, după această dată, Comisia le va acorda o nouă autorizare pentru o schemă de ajutor de stat având aceleași norme de aplicare precum cele prevăzute de schema de ajutor 1997-1999.
- 76 În aceste condiții, se impune constatarea faptului că și în situația în care dispozițiile naționale care reglementează normele de aplicare ale schemei menționate și actele adoptate în cadrul celui de al treilea anunț nu prevedeau în mod expres o dată de expirare pentru o nouă participare, prin intermediul unei înscrieri automate sau al unei reformulări, la un anunț ulterior, recurențele nu puteau avea încredere legitimă în posibilitatea de a recurge la această participare după 31 decembrie 1999.
- 77 În continuare, referitor la principiul securității juridice, acesta presupune ca legislația Uniunii să fie certă, iar aplicarea acesteia previzibilă pentru justițiabili (Hotărârea din 15 decembrie 1987, Irlanda/Comisia, 325/85, Rec., p. 5041, punctul 18, Hotărârea din 15 februarie 1996, Duff și alții, C-63/93, Rec., p. I-569, punctul 20, precum și Hotărârea Belgia și Forum 187/Comisia, citată anterior, punctul 69). Or, din cuprinsul

punctelor 73-75 din prezenta hotărâre rezultă că, dată fiind mențiunea din decizia din 1997 privind data expirării, întreprinderile susceptibile să beneficieze de schema de ajutor 1997-1999 puteau prevedea că, după această dată, nu mai putea fi lansat niciun anunț de depunere a cererilor de ajutor în temeiul acestei scheme.

78 În sfârșit, în ceea ce privește compatibilitatea deciziei din 1997 și a schemei de ajutor 1997-1999 cu principiul egalității de tratament, trebuie amintit că acest principiu se opune, printre altele, posibilității ca situații comparabile să fie tratate în mod diferit, cu excepția cazului în care un astfel de tratament este justificat în mod obiectiv (a se vedea printre altele Hotărârea din 17 iunie 2010, Lafarge/Comisia, C-413/08 P, Rep., p. I-5361, punctul 40 și jurisprudența citată).

79 În speță, recurențele susțin că, deși decizia din 1997 este interpretată în sensul că nu autorizează lansarea unui anunț ad-hoc după 31 decembrie 1999, rezervat întreprinderilor care nu au obținut ajutorul solicitat în temeiul schemei de ajutor 1997-1999 din cauza insuficienței fondurilor disponibile și care, anterior acestei date, nu au mai avut ocazia să participe, prin înscriere automată sau prin reformulare, cu ocazia unui anunț ulterior, schema menționată încalcă principiul egalității de tratament prin faptul că ar fi oferit în acel moment anumitor întreprinderi posibilitatea unei a doua participări, în timp ce pentru altele această posibilitate era de la început exclusă.

80 În această privință, se impune constatarea că o astfel de inegalitate de tratament între întreprinderile care au avut ocazia să exercite această posibilitate înainte de expirarea autorizării acordate prin decizia din 1997 și cele care nu au mai avut această ocazie

este justificată în mod obiectiv. Astfel, din moment ce o decizie a Comisiei de a nu ridica obiecții față de o schemă de ajutor de stat în temeiul articolului 87 alineatul (3) CE constituie o derogare de la principiul general al incompatibilității acestor ajutoare cu piața comună, durata de validitate a acesteia trebuie să fie limitată în timp. Or, orice autorizare pe o durată limitată implică prin definiție o inegalitate de tratament după cum o situație determinată intră sau nu intră în domeniul de aplicare în timp al deciziei de autorizare.

- 81 Rezultă din ansamblul considerațiilor care precedă că Tribunalul nu a încălcat principiile securității juridice, protecției încrederii legitime și egalității de tratament atunci când a statuat că nu se putea considera că decizia din 1997 autoriza recurențele să depună o cerere de ajutor reformulată în cadrul unui anunț de depunere a cererilor de ajutor publicat după data expirării acestei decizii.
- 82 Prin urmare, primul și al doilea motiv trebuie respinse ca nefondate.

Cu privire la al treilea motiv

— Argumentele părților

- 83 Prin intermediul celui de al treilea motiv, recurențele susțin că Tribunalul a denaturat conținutul scrisorii din 29 mai 2000, excluzând, la punctele 50 și 51 din hotărârea atacată, faptul că aceasta conține un fals.

- 84 Recurentele apreciază în special că Tribunalul, la punctul 12 din hotărârea atacată, la care face trimitere punctul 50 sus-menționat, a reconstituit în mod eronat textul acestei scrisori. Astfel, ar fi inexact faptul că cea care a făcut distincție în scrisoare între cele două categorii de întreprinderi afectate de măsura tranzitorie a fost Comisia. Prin utilizarea condiționalului, Comisia ar atribui autorităților italiene obligația de a identifica doar cele două categorii de întreprinderi care figurează în propunerea de adoptare a unei măsuri tranzitorii.
- 85 Tribunalul ar fi săvârșit, așadar, o eroare apreciind că, în această scrisoare, Comisia a susținut că autoritățile italiene ar fi prezentat acesteia o măsură tranzitorie cu un domeniu de aplicare larg, care includea și întreprinderile din prima categorie. Dimpotrivă, Comisia ar fi redactat în mod conștient scrisoarea din 29 mai 2000, susținând că autoritățile italiene nu i-ar fi indicat decât cele două categorii de întreprinderi menționate la literele a) și b) din această scrisoare, pentru a simula ignorarea existenței întreprinderilor din prima categorie.
- 86 Recurentele consideră că își mențin interesul de a fi anulată hotărârea atacată și în ceea ce privește acest aspect, dat fiind că unele dintre argumentele pe care se întemeiază acțiunile lor au la bază existența unui fals intelectual săvârșit de Comisie. În consecință, în cazul în care recursul ar fi admis, s-ar putea dovedi necesar să se verifice dacă scrisoarea din 29 mai 2000 ar conține un astfel de fals.
- 87 Comisia susține că al treilea motiv este inadmisibil sau cel puțin nefondat.

— Aprecierea Curții

88 Din argumentația recurentelor, rezumată la punctul 86 din prezenta hotărâre, rezultă că acestea admit faptul că au un interes de a fi anulată constatările pe baza cărora Tribunalul a concluzionat că nu există un fals în scrisoarea din 29 mai 2000 numai în cazul în care recursul acestora ar fi admis.

89 Or, dat fiind că primul și al doilea motiv au fost respinse și în măsura în care al treilea motiv, chiar dacă ar fi fondat, nu poate determina singur anularea hotărârii atacate din moment ce este îndreptat împotriva constatărilor care nu au efect asupra dispozitivului hotărârii menționate, trebuie constatat că acest motiv este, în orice caz, inoperant și, prin urmare, trebuie înlăturat fără a fi necesară examinarea admisibilității sale.

90 În consecință, recursul trebuie să fie respins.

Cu privire la cheltuielile de judecată

91 Potrivit articolului 69 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, aplicabil procedurii de recurs în temeiul articolului 118 din același regulament, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât Comisia a solicitat obligarea recurentelor la plata cheltuielilor de judecată, iar acestea au căzut în pretenții, se impune obligarea acestora la plata cheltuielilor de judecată.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară și hotărăște:

- 1) **Respinge recursul.**

- 2) **Obligă Nuova Agricast Srl și Cofra Srl la plata cheltuielilor de judecată.**

Semnături